

DEKLARACIJA O ZNANJU

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti smatra svojom dužnošću **zazvoniti na uzbunu** zbog stanja u kojemu je hrvatsko društvo s obzirom na znanje i njegovu primjenu u razvitku, i ukazati na perspektive.

Znanje je postalo temeljna proizvodna snaga u ljudskom društvu i glavni uvjet uspješnosti. Globalizacijski trendovi povezuju svijet informacijski, gospodarski, tehnološki, prometno i medijski u cjeline, u kojima se primjenjuju jednaka mjerila i vrijednosni sustavi. Razlike u znanju i njegovoj tehnološkoj primjeni postaju glavni čimbenici koji dijeli razvijene zemlje od nerazvijenih, bogate od siromašnih, visoki životni standard od niskog.

Hrvatska se treba znanjem izvući iz kruga slabije razvijenih zemalja i spriječiti da se produbi njezina sadašnja tehnološka zaostalost. Ta se zaostalost, i uopće nedostatak znanja, odražava u poteškoćama u koje su zapala nekad uspješna poduzeća, s dramatičnim padom proizvodnje i izvoza, zatim, u ozbiljnim nedostatcima pravosudnog sustava, u slabosti državnog aparata sa zastarjelim oblicima organizacije i funkcioniranja, te sumnjom u korumpiranost. Restrukturiranje privrede i revitalizacija društva na višoj razini kvalitete i s većim udjelom znanja postaje egzistencijalno pitanje.

Preusmjeravanje iz zaostajanja u napredovanje pretpostavlja pozitivnu razvojnu klimu, jaku motiviranost i poduzetnost velikog broja građana, uvjerenje da možemo i moramo uspjeti. Glavna poluga u ostvarivanju takva preokreta je znanje, a najvažniji prirodni resurs u tome su daroviti i radišni mladi ljudi. Preusmjeravanje treba pokrenuti djelovanjem svih institucija društva, odnosno najboljih znanstvenika, tehničara, poduzetnika, menadžera i organizatora u njima. Prvi korak na putu prema društvu znanja je razvitak obrazovanja i znanosti prema svjetskim kriterijima kvalitete.

U razvoju obrazovanja težište treba prvenstveno biti na poboljšanju kvalitete nastave i na adekvatnijim sadržajima. Nastavnik je najvažniji čimbenik kvalitetnoga obrazovanja i zato je prioritetno intenzivno stručno usavršavanje nastavnika tijekom cijelog radnog vijeka te poboljšanje njihovoga društvenog i materijalnog položaja.

Glavni trend obrazovanja u 21. stoljeću je orijentacija na transferni potencijal učenja: orijentacija na kvalitetno stjecanje manjeg opsega trajnih znanja koja se aktivno usvajaju i prikladna su kao trajna podloga za daljnje permanentno učenje tijekom čitavog života. Na taj se način razvijaju sposobnosti rješavanja problema, a ne gomilaju se obrazovni sadržaji iz društva prošlosti koje se mijenja. Među važnim faktorima obrazovanja ističu se: razvojna orijentacija i treća znanstveno-tehnološka revolucija, interdisciplinarnost u nastavi, razvoj kreativnosti, razvoj i poticanje radnih navika i poduzetničkog duha, razvoj ekološke svijesti, te odgoj slobodnih ljudi, cjelovite i humane ličnosti.

U znanstvenom radu prva i trajna zadaća je poboljšanje kvalitete i primjena svjetskih kriterija vrednovanja. Rasadnici znanja i njegove primjene trebaju biti centri izvrsnosti na sveučilištima, javnim i privrednim institutima. Znanost uključuje tri bitne karike: fundamentalnu, primijenjenu i razvojnu. Glavni financijer fundamentalnih istraživanja treba biti država, a primijenjenih i država i drugi naručitelji. Razvojna istraživanja su najskuplja i izvode se pretežito u istraživačkim institucijama u privredi i financira ih uglavnom privreda.

Izdvajanja za znanost i obrazovanje u zemljama EU iznose najmanje 8% bruto društvenog proizvoda (2% za znanost + 6% za obrazovanje). Taj postotak treba, u što skorije vrijeme, dostići i u Hrvatskoj kao prioritet razvojne politike i potvrdu europske orijentacije Hrvatske.

Međutim, nastojanja oko poboljšanja obrazovanja i znanosti nužan su uvjet uspješnog razvoja, ali ne i dostatan. Težište treba staviti na **primjenu znanja**. Ljudima koji su stekli znanje treba omogućiti da svoje znanje upotrijebe u svojoj zemlji.

U privrednim djelatnostima treba osnovati **transferne grupe** koje bi se sustavno brinule o primjeni novih znanja, ovladavanjem novim tehnologijama i poboljšanjem postojećih tehnologija u skladu sa spoznajom da je neprestana inovacija temeljni uvjet gospodarske i svake druge uspješnosti i konkurentnosti na svjetskom tržištu.

U pogledu rubnih uvjeta razvitka, prvenstvo pripada uvođenju i učvršćenju **vladavine prava** bez koje nema razvijenog društva.

Preporučuje se stvaranje mješovitog tijela, **razvojnoga foruma**, koje bi imalo dvostruku zadaću: da uoči na vrijeme razvojne trendove i raspravi njihove implikacije za naše napredovanje te koordinira odlučitelje na raznim područjima u pokretanju odgovarajućih akcija.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i do sada je svojim deklaracijama i drugim javnim priopćenjima, te obraćanjem nositeljima državne vlasti upozoravala na probleme o kojima je ovdje riječ. Međutim, kako se položaj države još uvijek bitno ne poboljšava, jasno je da nismo učinili dovoljno. Akademija je spremna ovu svoju Deklaraciju nadopuniti potanjim obrazloženjem, te operativno sudjelovati u **razvojnem forumu**, čije osnivanje i predlaže, raspravljati pojedine probleme i vizije našeg razvitka u svojim stručnim tijelima i češće kritičnije javno upozoravati na nedostatke i na perspektive.

PREDSJEDNIŠTVO
HRVATSKE AKADEMIJE
ZNANOSTI I UMJETNOSTI

U Zagrebu, 17. prosinca 2002.